

N. PÁL JÓZSEF

képalá

A SPORT BUGYRAIBAN

A közelmúltban jelent meg N. Pál József irodalomtörténész sporthoz kapcsolódó, a Nemzeti Sportban megjelent publicisztikáiból összeállított harmadik esszékötete **Nem azé, aki akarja...** címmel. A szerzővel beszélgettünk a sport, ha úgy tetszik, mélyebb értelmezéséről.

THURY GÁBOR, KOVÁCS PÉTER (FOTÓ)

Egységként nézve korábbi két esszékötetét, amelynek Magyar sport – magyar sors, illetve Magyar sport – magyar sors, II. a címe, felvetődik: az első kettőhöz illeszthető harmadiknak miért lett a címe Nem azé, aki akarja...?

Már a második is új ötlet híján lett római II. Amikor Csillag Péter, a Nemzeti Sport főszerkesztője, a címet javasolta, elfogadtam, hisz Szent Pál levelének mondata – egészenben! – a magam, sportra is érvényesnek remélt világképének lényegét fejezi ki. Arra voltam kíváncsi, azonosítható értékrendről vallanak-e az íráskorok, s olvashatók-e együtt az „aktuális” elmúltával is.

Válaszok: olvashatók – más kérdés, hogy a „csak” sportrajongónak szokatlan figyelem kell hozzá.

Tudom, szemléletem a szurkolónak tán „témaidegen”. Mert mi érdekli az igazi drukkert? Mi, miért történt a pályán tegnap és mit várhatok a holnaptól? A cikkek, podcastok, kommentek 99 százaléka ezt firtatja. Engem a sport, mint kultúrtörténeti jelenség, s annak erkölcsi, metafizikai tanulságai érdekelnék, amihez a téma történeti hátterét ismerni persze.

A londoni olimpia előtt titkos esélyesként gondolt Risztoz Évára, s tippje bejött. Így fogalmazott: Egerszegi Krisztina 1988-as szülői úszása volt az élményhez fogható. Mondta: „Lehet, valóban írni kellene róla.” Megtette.

Igen, Ezüstlány hazatért az írás címe.

Miért vélte esélyesnek az „ezüstlányt”?

Mert a medencében 2002–2003-ban szerzett ezüstérmek azt súgták, nem úszószeni a lány, de kivételes a szorgalma, s nagyon terhelhető. S

amikor évek múlva nyílt vízi úszóként visszatértem, úgy gondoltam: lehet, ez az ő igazi „műfaja”. 2011-ben a sanghaji vebén vezető helyről zárták ki, a táv vége felé. „Hoppá” – mondtam magamban! A 2012-es debreceni Eb-n 800-on harmadik, 1500-on második lett, egyéni csúcscsúccsal, majd nyolc évvel első „visszavonulása” után! S ami a lényeg: oly tudatossággal, belső harmóniával beszélt, célját szóval nem említve, hogy hitemmé lett: aranyért megy Londonba! A táv elejétől látszott, hogy így van. Semmi dühödöt „akarást” nem láttam rajta, csak azt: teszi a dolgát, ahogy tennie kell. Torokszorító volt átélni a versenyt!

Azóta Rasovszky Kristóf Párizsban győzött, Betlehem Dávid harmadik lett.

A szakág már-már hagyományteremtő. Szinte metafizikai telítettségű volt a verseny, s az utána való percek. Írtam róla, az év

sportolója szavazáskor meg Kristófra és edzőjére voksoltam. Szomorkodtam, hogy a történet „csoda-részét” nem érzékelik elegendően. A verseny a kötet lezárása után volt, így nem került írásom a könyvbe.

A jövőbe nézve előkerülhet a „cilinderből” valaki?

Húha! Lehet, lesz aranyérmesünk Los Angelesben, akinek a nevét sem ismerjük még? Az úszásról: Jackl Vivient többen nagy tehetségnek tartják, szurkolok neki. De! Még nem volt 16, amikor 2024 áprilisában 4:34.96-ot úszott 400 vegyesen. Aztán Párizsban tíz (!) másodperccel gyengébbet.

Nem volt elvárás, azért vitték ki, hogy szokja a játékok levegőjét.

Rendben, de ne dobálózunk Egerszegi vagy Kovács Ági – Viviennél fiatalabbnak lett bronzérmes Atlantában! – nevével vele kapcsolatban. Nagy a felelőssége a vele, érte dolgozóknak!

Hát, igen. Ha Párizsban négy századot (!) javít legjobbján, harmadik.

Így igaz, de a győztes kanadai Summer McIntoshnak 4:24.38 a világcúcsa. Nem könnyű megmondani, mi lesz Los Angelesben, a szakember – hadd ne nevezem meg – úgy véli, Vivien „jó” lesz akkorra.

Óvatos meghatározás: talán már most is az, nem?

Úszásban nem mindig könnyű a „felöltötte” való átmenet, sok múlhat a lélektani, mentális készenlét, teherbíráson is. Késely Ajnát említtem, aki 2017-ben juniorváltót nyert, 2018-ban az ifi olimpián három számban győzött, újabb év múlva 400 gyorsan 4:01.31-nél tartott. Ezt az időt képtelen megközelíteni majd hat év múlva. Kós Hubert 2028-ban „tetőn” lehet: ha a hazai rövid pályás vebé időit (1:45.65 200 m, 48.79 100 m hát) próbálom 50-es medencére „lefordítani”, nagy dolgokra képes még. 100 pillangón is jó lehet, de a 200 vegyeshez mellette minimum két másodpercet kellene javulnia.

Mi lesz Milák Kristóffal?

Azt csak az atyáristen tudja! **Korábbi köteteiben kevés külföldi téma szerepelt – a szapporói olimpia, Bob Beamon, Ayrtón Senna –, a mostaniban sokkal több a nem honi vonatkozás. Ez tudatos?**

Nem! Ahhoz nyúltam, ami „szembe jött”, s ha a „belső hang” írásra szólított. Jonathan Wilson könyve a labdarúgásunkról, Roger Federer búcsúja, a világcúcsgyáros rúdugró, Armand Duplantis vagy a maratoni futás bécsi

„laboreredménye” kapcsán az Emberkísérlet? Maradona, Pelé, Bobby Charlton, Beckenbauer távozása pedig sokkal több, mint életrajzi esemény. Beamon kapcsán számíthatott, hogy neves ugrását születése pillanatában láttam a tévén, jó 56 éve már, s elfogott a nosztalgia.

Korábban említette, nem a sport vonzotta akkor, hanem a képernyő.

1966. július 15-én, a magyar–brazil napján még tényleg nem, viszont a tévé előtt átéltem öröm szinte rögtön „sportbolonddát” tett.

Ha lehet mondani, hogy sporthoz való viszonyát a tévé „robbantotta be”, az internet terjedése is hasonló hatású volt?

Az internet hozta információs robbanásnak óriási a szerepe a sport üzleti-szórakoztatóipari fordulatában, nekem azt jelenti, hogy a hírekhöz hamarabb hozzájutok. A Nemzeti Sportot már én is online olvasom általában. Am a jelenség némely hozadékára szomorúban nézek. A gyorsaság, a híradat a dolgok mélyebb értelmét, a „csodák” fölismerésének képességét lúgozza ki.

Ez illik a „mi, miért történt a pályán tegnap és mit várhatok a holnaptól” – csak ez számít problematikába.

Persze. S e szemléletnek például az én írásaim is értelmezhetetlenek. Nyolcezer karaktert végigolvasni? Ugyan...! Lassú, lassú...!

Ez baj?

Nekem igen. Csak a nézettség, a kattintás számít, holott tudható: egy cikk, könyv olvasottsága és értéke közt nem mindig van összefüggés.

Mi a negatív következmény?

Például a futballal kapcsolatos szemléleti értékesítés. Hogy versenypályává lett a világ, úgy hal el a játék közösségteremtő intimitása, s nő az önérvényesítő agresszivitás. Egyéni sportággá lett, s külön tudománnyá a „ki hova tart”, sőt a „kinek hova kéne tartania” kérdése. Jelen kell lenni, „szintet lépni”, vak módján mászna mindenki a top-top... ez meg az felé. Nincsenek pályafutások, csak „karrierék”. Beszszelt papagáj módján ismételteti és vegyes értékű szót mindenki szinte.

Miért lett irodalomtörténész, s miért „csak” hobbija a sport? Fordítva nem lehetett volna?

Tíz-tizenöt éve többen írok sportról, mint bármilyen másról. Mindig a történelem, mint egzisztenciális, közösségi tét érdekelt, ahol az irodalom, a művészetek, s a sport az átélés-kifejtés terepe, alkalmá elsősorban. A sporttörténésznek ugyanúgy kell (kéne) dolgoznia, mint a történésznek. A baj, hogy a sporttörténet műfaja nincs még igazán kitalálva. Amit sokan annak gondolnak, az vagy statisztika, vagy afféle „tudósítás”, ezúttal régebbi eseményről. Ritka, aki a sportot széles történelmi kontextusban nézi.

Nem gondolt rá, hogy futballunk útját a Kádár-korszaktól a felívelő állapotig leírja? Címjavaslattom: Elhagyatva majd elcsábítva.

A témához közel álló írásom a Futballromlásunkról – az emelkedés reménye idején című. A Rendszerváltó Szemlében jelent meg a Nyáron. Gondolatom,

hogy a romlás gyökere a sport főleg 1960 utáni nyugati státuszváltozásával együtt járó „robbanásra” való hazai reagálásképtelenségben keresendő, ami történelmi probléma elsősorban. Nem elég a „hülyéket” keresgetni tehát.

Eszményképei Csik Ferenc, Papp László, Balczó András, Egerszegi Krisztina. Miben különböznek ők a karriersportolótól?

Ők úgy épültek-épülnek be a nyitott lelkek tudatába, mint a Himnusz, a Gellérthegy vagy a Hazám, hazám ária. Példájuk emberi és nemzeti azonosság tudatunk fundamentuma, „tettük” után évtizedekkel is. Amit adtak, nemcsak sportteljesítmény, örömet és szeretetet hoztak a Földre, ami nem „fogy el”, mint a pénz vagy a „tegnapi siker”, amiből – mondja a mezei szurkoló – „megélni nem lehet”.

Milyen sportműjű kiadványt tervez a közeljövőben?

Konkrétan semmit. Élek, szemlélődöm, s írok, ha írásra szólít „valaki”. Ahogy a nemes győzelmet, a hit kegyelmét, a lélek békéjét, a szerelmet, úgy – hitem szerint – az írást, a könyvet „akarni” sem lehet.

A magyar–brazil futballmeccs élménye szinte rögtön „sportbolonddát” tette